

σιάζοντος του φθινοπώρου, χιλιάδας ἀρνίων φουθενθέντων ὑπὸ τῆς τρομερᾶς χαλάζης τῆς Αὐστραλίας. Τὰ δὲ προβάτα ἀπέθανον σωρηδὸν ἐντός τινων ἡμερῶν ἕνεκα τοῦ ψύχους καὶ τῶν βροχῶν δύο ἢ τριῶν μηνῶν. Ὅποια οἰκονομία ἐάν ποτε εὐρεθῆ ἀτμοκίνητος μηχανὴ πρὸς κουράν!

Ὁφείλω δὲ νὰ προσθέσω ὅτι τὸ κτῆμα τοῦτο τὸ διοικούμενον ἀπὸ τὸν Κ. Οὔσελλεῦ ἀνήκει εἰς τὸν γυναικάδελφόν του Κ. Κάλδουελ, κύριον ὄντα ἐτέρου, περιέχοντος πεντήκοντα χιλιάδας προβάτων καὶ διοικούντα αὐτοπροσώπως αὐτό.

Τὰ μεγάλα ὅμως ταῦτα ἀποτελέσματα δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς μέγας ὄρος ἐτησίου κέρδους· διότι οὐ μόνον πρέπει νὰ ἔχη τις σιδηρᾶν κράσιν ἵνα ζῆ οὕτως ἐξόριστος καὶ ἐφιππος πάντοτε εἰς γῆν, νῦν μὲν καταφλεγόμενη ὑπὸ φλογερῶν ἀκτίνων, νῦν δὲ καταποντιζομένη ἐπὶ δύο μῆνας ὑπὸ βροχῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ψυχὴ ἰσχυρὰ ἵνα μὴ καταβάλλεται ἀπὸ τὰς συμπιπτούσας τρομερὰς συμφορὰς. Πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν τρεῖς χιλιάδες ἀρνίων ἐκεραυνοβολήθησαν ὑπὸ σίφωνος χαλάζης. Τῷ 1861 δεκαπέντε χιλιάδες προβάτων ἀπέθανον ὑπὸ δίψης· τῷ 1863 τέσσαρες χιλιάδες καὶ ἡμίσεια καταποντίσθησαν ὑπὸ πλημμύρας· ἡ μεταβολὴ τοῦ καιροῦ εἶναι νόμος τῆς φύσεως ἐν Αὐστραλίᾳ. Πλησίον κτῆματος ἀκμάζοντος κατακλύζεται ἐν ἄλλοι· μία ἐπαρχία καταστρέφεται ὑπὸ σίφωνος, εἰς ἄλλην χιλιάδες ἐκταρίων γῆς πρὸ μικροῦ χλοερωτάτων ξηραίνονται αἴφνης ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὁ χόρτος ἀνάπτει καὶ κατακαίει ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἰς τὴν ὁποίαν περιφέρονται τὰ κτήνη πεινῶντα καὶ ἀποθνήσκοντα. Μέγα μέρος τῆς Θούλης ἐξηράνθη πρὸ πέντε ἐτῶν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, καὶ ὁ κύριος αὐτῆς ἠναγκάσθη ὅτι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἠναγκάσθησαν νὰ κάμωσιν ἕνεκα τῶν αὐτῶν λόγων, ἥτοι νὰ προστεξῆ εἰς τὴν ἐξῆς πρᾶξιν τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι Boiling-down.

Ἐβάλε δηλαδὴ εἰς τὰς ἐξακοσίας χιλιάδας τῶν ἐκταρίων ἅτινα ἔρενον χλοερὰ 35,000 προβάτων, τὰς δὲ εἴκοσιν ἄλλας τὰς εἰσῆγαγε βαθμηδὸν εἰς κάμινον πυρός. Τρεῖς παμμέγιστοι λέβητες ἐποθετήθησαν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἐν τῷ διαστημάτι τριῶν μηνῶν οἱ ποιμένες συνεσώρευον ἐντὸς αὐτῶν προβάτα τὰ ὁποῖα μετέβαλλον εἰς φλόγας καὶ στέαρ. Καὶ ἦτο μὲν λυπηρὸν τὸ ἀποτέλεσμα τοσούτων ἀγώνων, ἀλλὰ τί νὰ γίνῃ; ἀπαιτεῖτο θεραπεία τις εἰς τόσας συμφορὰς· τὸ ἔτος δὲ τοῦτο 1879 τόνοι, ἀξίας 1,875,000 φράγκων, ἐξήχθησαν ἀπὸ τῆς Βικτωρίας. Αἱ δὲ τέσσαρες χιλιάδες τῶν βοῶν τοῦ ἡμετέρου οἰκοδεσπότη βύσκονται εἰς κτῆμα παρκαείμενον εἰς τὸ τῶν προβάτων.

Δὲν εἶναι ὅμως πλέον καιρὸς ν' ἀποικισθῆ τις

ἐνταῦθα ἵνα κάμῃ, ὡς λέγομεν, κατάστασιν ἀνευ λεπτοῦ. Τὰ τοιαῦτα θαύματα γίνονται εἰς τὰς ἀποικίας ἐντὸς τῶν πρώτων εἴκοσιν ἐτῶν, ἀλλὰ σήμερον παρήλθον καὶ τὰ τριάκοντα· σήμερον ἀπαιτοῦνται κεφάλαια, διότι ἂν τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ οἰκοδεσπότη ἡμῶν ἀπέβαινε δυστυχῆς, θὰ κατέβαλεν ἔτι 140,000 φράγκων. Τί δὲ θὰ ἐγένετο ἐάν ἐπρόκειτο περὶ ἐξαιρετικῶν κτημάτων, ὅπου εἰς μόνον ἰδιοκτῆτης, οἷος ὁ Κ. Κόλλενς, εἶχε 210,000 προβάτων ἢ ὡς τις ἕτερος 170,000;

Καὶ αὕτη μὲν ἡ ὕλικὴ κατάστασις τῶν ποιμένων· ἐνταῦθα ὅμως παραπονοῦνται, καὶ πολὺ, διὰ τὴν γενομένην εἰς αὐτοὺς ἀντιπολίτευσιν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς, ἥτις καταπολεμεῖ ἐν Μέλβουρν τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν ἐπιβρόχην, διὰ νόμων ψφίζόντων τὸν κατακερματισμὸν τῶν κτημάτων.

^{Ἐπιτελεσθέντα.}

N.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

Τρεῖς πόλεις ἐρίζουσαι οἰκιοποιοῦνται τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῆ· ἡ γεννήσασα τὸν πατέρα αὐτοῦ Χίος, ἡ τέξασα αὐτὸν καὶ ἀναθρέψασα τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν Σμύρνη, καὶ ἡ τῶν Παρισίων πόλις, ὑποθάψασα καὶ ζωογονήσασα ἐπὶ 40 ἔτη τῆς εὐφυΐας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του τὰ γενναῖα σπέρματα. Ἡ Χίος αὐτονομουμένη σχεδὸν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δουλείᾳ ἐγέννησε καὶ γεννᾷ μέχρι τοῦδε μέγα πλῆθος ἀνδρῶν δραστηρίων, οἵτινες, δρμώμενοι ἐκ τῆς ἀνθοσπεροῦς ταύτης φωλεᾶς καὶ καθ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου διασπειρόμενοι, δημιουργοῦσιν ἐν τῇ περιπλανήσει των περιουσίας ὑπερμεγέθεις, καὶ, εἴτε ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν γενέτειραν γῆν, εἴτε ξενοβιοῦντες, διατηροῦσι τὴν πρὸς αὐτὴν ἀφοσίωσιν ἀπαρμειωτον. Ἡ Σμύρνη, κορωνὶς ἄλλοτε τῆς Ἀσιατικῆς Ἰωνίας, ἀριστεύουσα ἐν μαθήσει καὶ ἐμπορίᾳ καὶ μεταξὺ τῆς δουλείας τῆς. Τὰ Παρίσια, ἐστὶν ἐκπληκτικὴ μεγάλων ἀνδρῶν, μεγάλων ἰδεῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων, ἐστὶν ἀποπέμψουσα τότε καθὼς καὶ σήμερον φλογώδεις σπινθήρας, φωτίζουσα ἐνταῦθα καὶ πυρπολοῦσα τὸν κόσμον, αἰσθανόμενον τότε τὴν καρδίαν του πάλλουςαν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, περιεχούσῃ ἐν συνόψει τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σπάρτης καὶ τῆς Ῥώμης τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας.

Ὁ Κοραῆς ἐγεννήθη ἐν Σμύρνῃ τὴν 27 Ἀπριλίου 1742. Ἐν τῷ βίῳ του ἐξιστορεῖ μετ' εὐλαβείας τὸν δξύν καὶ δρθόν νοῦν τοῦ πατρὸς του Ἰωάννου Κοραῆ, Χίου, τὴν σπανίαν (κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον) παιδείαν τῆς μητρὸς του Θωμαΐδος, θυγατρὸς Ἀδαμαντίου Ρουσίου, γνωστοῦ διδασκάλου τῆς ἐν Χίῳ Σχολῆς· αὐτὸς, τὴν μὲν κατὰ τῶν Δυτικῶν ἀποστροφὴν του εὐχαρίστησε δι' ἐμμέτρου τινὸς διατριβῆς *Latinarum θρησκείας ἐλέγχος* ἐπιγραφομένης, τὴν δὲ στέρεσιν ἀρρένων

τέκνων ἐπαρηγόρησε παιδεύσας τὰς θυγατέρας του, καὶ ἀφήσας διὰ διαθήκης τὴν βιβλιοθήκην του εἰς ὅποιον τῶν ἀπογόνων του ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου διδαγμένος κἀν ὅσα ἤξευρε καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ σχολείου διδάσκαλος. Τοῦ ἄθλου τούτου ἡ ἀπόκτησις καὶ ἡ προθυμία τοῦ πατρὸς τοῦ Κοραῆ νὰ χορηγῇ πᾶν τὸ συντεῖνον εἰς ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ, μισθώσαντος καὶ Ῥαββῖνον διδάσκαλον πρὸς μάθησιν τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἐχρησίμευσαν θαυμασίως εἰς τὴν πρώτην τοῦ παιδὸς ἠθικὴν καὶ νοητικὴν ἀνάπτυξιν. Κυρίως ὅμως, εὐτυχῆς τῆς νεανικῆς του ἡλικίας συνάντημα ἦτον ὁ ἐν τῷ νάϊσκῳ τοῦ Ὀλλανδικοῦ προξενείου Ἰσρατεῦων Βερνάρδος Keun, τὸν ὅποιον ὁ Κοραῆς διδάσκων τὴν σημερινὴν προφορὰν τῆς γλώσσης μας, ἀντεδιδάσκετο παρ' αὐτοῦ τὴν λατινίδα φωνῆν, συνεκινῶναι τῆς βιβλιοθήκης του, τῶν περιπάτων του καὶ τῆς καθημερινῆς διατριβῆς, ἐμφορούμενος μεγάλων πλεονεκτημάτων, ὅσα χορηγεῖ σοφοῦ καὶ σεβασμίου ἀνδρὸς ἡ συνήθης συναναστροφή.

Ὁ πατὴρ του ἔστειλεν αὐτὸν εἰς Ἀμστελῶδαμον λόγῳ ἐμπορίου. Ἐπὶ ἑξ ἔτη διατρίψας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, μετὰ τοῦ Κερδώου Ἐρμού καὶ τῶν Μουσῶν ταλαντευόμενος, συνεστήθη παρὰ τοῦ Βερνάρδου Keun εἰς ἄλλον ἐπίσης σοφὸν ἰερέα Ἀνδριανὸν Buurl, καὶ εἰς τὴν σύζυγον του Καρολίαν, λογιανέπισθης καὶ συγγραφέα λογικῆς, τὴν ὅποιαν μετὰ πόθου ἐσπούδασεν ὁ Κοραῆς. Ἡ εἰς Σμύρνην ἐπάνοδος του ἐβύθισεν αὐτὸν εἰς μεγαλοχολίαν ὀλίγον τῆς παραφροσύνης (ὡς ὁ ἴδιος ἐμολογεῖ) ἀπέχουσαν· διότι ἡ μὲν θέα τῶν Ὀθωμανῶν ἦτο πρὸς αὐτὸν ἀφόρητος, τὸ δ' ἐμπόριον παρξέτρπευεν αὐτὸν τῶν νοητικῶν του ἐργασιῶν. Μετὰ πολλὰς λοιπὸν δυσκολίας καὶ ἀντιλογίας πρὸς τὸν πατέρα του, ἐπιθυμοῦντα νὰ τὸν διατηρήσῃ εἰς τὸν ἐμπορικὸν βίον καὶ νὰ τὸν νυμφεύσῃ μὲ νεάνιδα εὐεῖδῃ καὶ βαθύπλουτον, ὑπήγεν εἰς Μονπελλιὲ τῆς Γαλλίας, ὅπου ἐπὶ ἑξ ἔτη σπουδᾶσα τὴν ἱατρικὴν, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ ἐν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ. Ἡ ἀναγόρευσις αὕτη ἔγινε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του. Ὁ Κοραῆς μετ' ἀγαλλιᾶσεως καὶ ὑπερφανεῖας διηγούμενος τὴν ἀναγόρευσιν ταύτην, καθ' ἣν ἀντηγωνίσθη γενναίως πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τῶν καθηγητῶν του καὶ ἀνέδειξε τοῦ Ἱπποκράτους τὴν πρόωρον γῆνιν πολλῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια οἱ νεώτεροι ὡς εὐρήματα νομίζουσιν, ἀπὸ μίαν μόνην ἐνθύμησιν καὶ θλίψιν βασανίζεται. Ἀφοῦ παρήκουσε τοὺς γονεῖς του καὶ δὲν διέμεινεν εἰς τὸ ἐμπόριον, ἐπεθύμει νὰ ζῶσιν οὗτοι διὰ νὰ τοὺς καταστήσῃ συγκοινωνοὺς τοῦ θριάμβου του καὶ νὰ τοὺς ἐξιλῆσῃ διὰ τὴν υἱικὴν του παρακοήν. «Ὁλ' ἡ συνέλευσις ἔμεινεν εὐχαριστημένη (λέγει πρὸς τὸν Πρωτοψάλτην)¹ ἐγὼ μόνον δὲν εἶμαι

ἐντελῶς εὐτυχῆς. Τὸ γλυκύτερον, ἔλεγεν ὁ Ἐπαμινώνδας (μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην), ἀφ' ὅσα μὲ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν μου ἦτο, τὸ νὰ νικήσω τοὺς Λακεδαιμονίους, ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς μου καὶ τῆς μητρὸς μου. Τὴν χάριν ταύτην μ' ἐστέρησεν ἡ Πρόνοια. Πολλὰ τοὺς ἐλύπησα καὶ τοὺς δῶν' καὶ ἴσως ὁ σημερινὸς μου θρίαμβος ἤθελεν ἐξαλείψει τὰ τραύματα τῆς καρδίας των ἴσως ἤθελε τοὺς πληροφορήσει, ὅτι δὲν εἶχον τοσοῦτον ἄδικον νὰ τοὺς παρακούσω.»

Μὴ παραξενεύεσθε διὰ τὴν παραβολὴν τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης πρὸς τὴν διδακτορικὴν ἀναγόρευσιν· διότι δὲν καταμετράται ἐνταῦθα τῶν δῶν ἔργων τὸ μέγεθος, ἀλλὰ τῆς ψυχικῆς ἐντυπώσεως ἡ δύναμις. Ἡ ἀνθρώπινος καρδία οὕτως εἶναι ἐσχηματισμένη, ὥστε τὰ πλεόν διάφορα συμβεβηκότα ἐπενεργοῦσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὲ ἴσπιν ἰσχύν· διὰ τοῦτο ὁ χωρικός αἰσθάνεται τὴν αὐτὴν δραστηριότητα ἐπιθυμίας διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τεμάχιον γῆς, ὅσπν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ νὰ κατακτήσῃ βασιλείον.

Δὲν εἶναι ἀξιωμαθήμενον ὅτι ἡ αὕτη εὐσέβεια τοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς αἰσθήματος ἀνευρίσκειται εἰς δῶν ἄνδρας ἀπέχοντας ἀλλήλων κατὰ δισχίλια ἔτη, διαφέροντας κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰ ἦθη, ἀλλὰ τέκνα τῆς αὐτῆς ἑλληνικῆς γῆς! Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς στοργὴ καὶ εὐγνωμοσύνη, ὀρμητήριον ὄλων τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, πρέπει βεβαίως νὰ κατέχῃ τὴν πρώτην θέσιν εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν.

Ἐκ Μονπελλιὲ ἀποδημήσας ἔτρεξεν εἰς εὐρῆσιν εὐρυτέρου κέντρου διανοητικοῦ καὶ ἔφθασεν εἰς Παρισίους τὴν 24 Μαΐου 1788, δηλ. κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔκτον τῆς ἡλικίας του καὶ τὴν παρμονὴν τῆς ἐκρήξεως τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως. Αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος τῆς Μεταβολῆς ταύτης γενόμενος, ἐξιστορεῖ ἀφελῶς τὰ συμβεβηκότα διὰ τῶν ἐπιστολῶν του πρὸς τὸν Πρωτοψάλτην, εὐλογῶν τὰ μεγαλουργήματα καὶ καταρῶμενος τὰς παραφορὰς τῆς ἐλευθερίας, κόρης σεμνῆς κατ' ἀρχάς, ἐκθακχευθείσης ὕστερον εἰς μαινάδα μεθυσκομένην καὶ αἱματοφόρικτον.

Τὴν πρὸς τὸ ἐμπόριον ἀφύϊαν του μόνος ἐστιγματίσεν ἐν τινὶ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Πρωτοψάλτην. Δὲν ἔχομεν ὅμως ἄλλα διδόμενα νὰ τὸν κρίνωμεν ὡς ἔμπορον, παρὰ τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν καὶ τὸ ῥητὸν ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς του σφραγίδος ἐγκυχαραγμένον· «Βίον πορίζου πάντοθεν πλὴν ἐκ κακῶν.»

Ὁ φιλολογικὸς βίος τοῦ Κοραῆ ἤρξατο ἐν Μονπελλιὲ, ὅπου μετέφρασε διάφορα ἱατρικῆς συγγράμματα, καὶ συνεκινῶνησεν μετὰ τῶν καθηγητῶν του καὶ ἄλλων λογίων, καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ ἐνδοξοῦ Σαπτάλ· ἀλλὰ τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων του ἤρξαντο καὶ ἐτελείωσαν ἐν Παρισίοις.

Ὁ Ναπολέων ὑπατεῦον ἐπεθύμησε τὴν μετάφρασιν τῆς γεωγραφίας τοῦ Στράβωνος· ὁ Ἰωαν-

¹ Μετὰ τοῦ ἐν Σμύρῃ πρωτοψάλτου (Δημητρίου Λώτου) συνεδέετο ὁ Κοραῆς διὰ φιλίας στενωτάτης καὶ θερμῆς. Σ. Δ.

tal, ύπουργός τῆς ὑπατείας, ἐπρότειναν ὡς μεταφραστὰς τὸν La Porte du Theil, τὸν γεωγράφον Gosselin καὶ τὸν Κοραῆ, διορίσας καὶ τρισχιλίων φράγκων ἐτήσιον μισθόν. Ἀφοῦ ὁ πρῶτος τόμος τῆς μεταφράσεως προσηνέχθη τῷ Ναπολέοντι κατὰ τὸ 1805, ἐφιλοδώρησεν ἕκαστον τῶν μεταφραστῶν ἄλλων δισχιλίων φράγκων ἰσόβιον σύνταξιν, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ τρεῖς ἀπεδέχθησαν εὐγνωμόνως, ἀφοῦ ὅμως ἀφιλοκερδῶς παρητήθησαν τοῦ ἐτησίου τῶν τρισχιλίων φράγκων μισθοῦ.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ναπολέοντος ἐγένετο πρότασις εἰς τὸν Κλαυτέρου καὶ εἰς τὸν Κοραῆ ν' ἀναδειχθῶσι βιβλιοκρίται μὲ δαψιλῆ μισθόν· ἀλλ' ἀμφοτέροι ἀπέκρουσαν φρίσσοντες τὴν πρότασιν, μ' ὅλον ὅτι ἡ λογοκρισία των, μέλλουσα νὰ περιορισθῇ ἐπὶ λατινικῶν καὶ ἑλληνικῶν βιβλίων τὴν ἔκδοσιν, ἤθελεν εἶναι ἀβλαβῆς καὶ ἀθῶκ ἀργομισθία, διότι ποῖος Γάλλος ἤθελε ποτὲ ὁμιλήσει ἑλληνιστὶ ἢ λατινιστὶ περὶ πολιτικῆς εἰς τοὺς συμπολίτας του;

Εἰς τοὺς ἐρωτῶντας διατί δὲν ἐψηφίσθη μέλος τῆς Ἀκαδημίας, ἀποκρίνεται ὁ Κοραῆς ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τοιοῦτου σκοποῦ δύο διατυπώσεις προηγουνται· Α' Ὁ τὸ νὰ ζητήσῃ τις ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀκαδημίας τὴν εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων καταγραφὴν του· Β' Ὁ τὸ νὰ ἐπικαλεσθῇ ἑκάστου Ἀκαδημαϊκοῦ τὴν ψῆφον δι' αὐτοπροσώπου ἐπισκέψεως. Τὴν πρώτην ἐξεπλήρωσεν ὡς ἄφογον· εἰς τὴν δευτέραν, περιέχουσαν φορτικὴν ψηφοθηρίας ὑποχρέωσιν, ἠρνήθη νὰ ὑποβληθῇ ὡς ἀναξίαν ἐλευθέρου ἀνδρός, καίτοι δραστηρίως ἐπιθυμῶν τὴν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἀκαδημαϊκῶν κατάταξιν του.

Τὰ τρία ταῦτα τῆς ζωῆς του συμβεβηκότα συνάπτω εἰς ἓν, διὰ νὰ καταστήσω καταφανῆς τὸ ὀλιγαρκὲς καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τοῦ ἀνδρός.

Δὲν ἀποδέχομαι ὡς δικαίαν τὴν ἀποστροφὴν τοῦ Κοραῆ τοῦ νὰ πλησιάζῃ πᾶσαν ἐξουσίαν, θεωρῶν αὐτὴν ὡς ἐταίραν ἀξίαν νὰ διαφθείρῃ καὶ τῶν σεμνοτέρων τὰ ἦθη. Νομίζω μάλιστα ὅτι ὁ ἀληθὴς λόγιος ὀφείλει νὰ μὴ δυσπιστῇ κατὰ τῆς ἰδίας του ἀρετῆς, συγκαινωνῶν παρρησιαστικῶς καὶ ἀφρόως μετὰ τῶν ἰσχυρῶν, ἀπ' ἴσων συνομιλῶν καὶ ὡς πολίτης ἐλεύθερος γνωμοδοτῶν περὶ ὅλων τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων.

Κατὰ τὸ 1814 οἱ καθηγηταὶ τοῦ Collège de France ὁμοψήφως ἐπρότεινον αὐτῷ τὴν καθεδρὰν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ὁ ἀγαθὸς Boissonade ἐπρότεινε ἐπίσης κατὰ τὸ 1816 εἰς τὸν Κοραῆ ἥθειαν χηρεύουσαν ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τοῦ Institut, ὑποσχόμενος ὀλόψυγον τὴν ἀναγόμευσίν του. «Les visites qui sont passées en usage vous effrayent-elles? N'en faites pas», τῷ ἔγραψεν. Εἰς τὰς προτάσεις ταύτας ἀντέτακτεν εὐπρεπῆ, ἄστομον καὶ εὐφημον ἀποποιήσιν.

Ὁ Κοραῆς ἔζησε πένης καὶ μόλις περὶ τὸ πεν-

τηροστὸν τῆς ἡλικίας ἔμεινε ἀφροντις· (ὡς λέγει) τῆς περὶ ἀλφίτων ἐπωδύτου φροντίδος· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα αὐταρκῶν εἰς τὰ ἐνόητα, ἐπρόκρινεν, ὡσάντις ἐστερεῖτο προσωρινῶς χρημάτων, νὰ ἐνεχυριάξῃ τὰ βιβλία του, παρὰ νὰ δέχεται βοηθήματα, ἀθρομήτως παρὰ φιλοκάλων Χίων προσφερόμενα.

Ποίαν ἀνάγκην εἶχε τοῦ πλοῦτου, ἀφοῦ ὁ πολιτισμὸς δὲν ἐξέθληκε τὰς ὀλιγαρκεῖς ἐξεις του καὶ δὲν κατέστησεν, ὡς συμβαίνει εἰς πολλοὺς, τὸ ἀβροδίατον ὡς ἀνάγκην σύμφυτον μὲ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ὑπαρξιν; Ἐμεινε αὐτάρκης, σεμνόβιος καὶ στωϊκὸς μετὰ τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν γοητευμάτων τοῦ παρισινοῦ βίου, ἐποφθαλμιῶν πρὸς μόνον σκοπὸν τὸν φωτισμὸν τοῦ γένους, τὴν νοπητικὴν καὶ ἠθικὴν του ἀνόρθωσιν, ἥτις ἤθελεν ἔχει ὡς ἄφρευκτον ἀποτέλεσμα τὴν διάρρηξιν τῶν δεσμῶν του, ὅχι κατὰ τὸ 1820 ἔτος, τὸ ὁποῖον ἐθεώρει παράκαιρον, ἀλλὰ περὶ τὰ μέσα τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἐτίμα τὸν ἔγγαμον βίον ὡς βάσιν τῆς οἰκογενείας, πρεσβεύων ὡς βούλημα καὶ δόγμα τῆς φύσεως, ὅτι ὀφείλει ἕκαστος νὰ μεταδώσῃ εἰς τὰ τέκνα του τὴν λαμπάδα τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν· ἀλλ' ἔμεινε ἄγαμος, ἀστεῖως λέγων περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι μὴτ' ὁ ἐλέφας ἐν τῇ δουλείᾳ, μὴτ' ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ στέργει νὰ τεκνοποιήσῃ.

Ἀπὸ τόπου ἐλευθέρου καὶ μεμαχρυσμένου τῆς δούλης ἢ ἀγωνιώσης Ἑλλάδος κηρύξας πόλεμον κατὰ τῆς τυραννίας καὶ τῶν πολυειδῶν προλήψεων, δὲν ἐξετέθη εἰς διωγμοὺς καὶ εἰς κινδύνους· καὶ αὐτὴ ἡ ὕβρις καὶ ἡ συκοφαντία κατ' αὐτοῦ ἐνίοτε ἐκτοξεύμεναι ἐπιπτον ἀνίσχυροι πρὸ τῶν ποδῶν του· διότι αἱ γενναῖαι καὶ αἱ καινοτόμοι ἰδέαι του ἐσπείροντο εἰς γῆν πρὸ πολλοῦ ἀροτριασθεῖσαν ἀπὸ τὰ παθήματα τῆς δουλείας, ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου τὴν ἀνάπτυξιν, ἀπὸ τὴν ἐγκατάστασιν σχολείων παρὰ τῶν ἀπανταχοῦ ἐγκρίτων τοῦ ἔθνους καὶ ἀπὸ τὴν ἔμφυτον παρ' ἡμῖν ἀγάπην τῆς μαθήσεως. Ὁ βίος του κατὰ τοῦτο ἦτον ἄλπος, ἀπληλαγμένος ἀπὸ τοὺς βασιανισμοὺς τῶν περισσοτέρων κηρύκων τῆς ἀληθείας ἢ τῶν ὑπερασπιστῶν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν, ποτιζομένων, συνήθως, τὸ κώνειον τοῦ θανάτου, τῆς ὕβρεως ἢ τῆς συγχρόνου ἀχαριστίας.

Τὰς ἀργὰς φιλολογικῆς ἐργασίας ὥρας ἐδαπάνα ὁ Κοραῆς ἀλληλογραφῶν μετὰ πολλῶν τῆς Εὐρώπης φιλολόγων· ἀλλ' ἔγραψε καὶ πρὸς ὁμογενεῖς, ἔγραψε πρὸς πόλεις, ἔγραψε πρὸς κυβερνήσεις καὶ πρὸς δλοκλήρους τάξεις πολιτῶν, λυπούμενος διότι αἱ ἀσχολίαι του, ἀνακυκλούμεναι καθ' ἡμέραν ὡς κύματα θαλάσσης καὶ γοβερίζουσαι τὰ τὸν πνίξωσι, δὲν τῷ ἐσυγχώρουν ν' ἀποκριθῇ εἰς ὅλους. Τὸ πάρεργον τοῦτο τῶν ἐνασχολήσεών του διεσώθη εὐτυχῶς τὸ πλεῖ-

στον καὶ αἰ ἐπιστολί του πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ἀποκαλύπτουσαι ἀτημελήτως καὶ εὐτραπέλιως πολλαίαι τὰς φιλολογικὰς καὶ πολιτικὰς τοῦ ἀνδρός γνώμας, ἢ διοχετεύουσαι εἰς φιλικὰς καρδίας ὅλας ἀνυπόκριτον καὶ καθαρὰν τὴν καρδίαν του, εἶναι πολῦτιμον κειμήλιον πρὸς κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ χαρακτήρος του. Ἐντὸς τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀναλαμβάνει ὁ πατριωτισμὸς του, πολλαίαις ζηλοτύπου ἔρωτος μορφῇ προσλαμβάνων. Πολλαχοῦ δμολογεῖ ὅτι ὁ φόβος του, μήπως πολιτισθῶσιν οἱ Τούρκοι πρὶν ἢ ἀναθάλη ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς Ἑλλάδος, δὲν τὸν ἀφήνει νὰ κοιμηθῆ ἡσυχον ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο τούτων φυλῶν καὶ ἡ ὑπόνοια τῆς ὑπερτερήσεως τῶν Ὀθωμανῶν, ἀνήλεως τὸν βασανίζει. Ὅποιους παλμοὺς καρδίας ἤθελεν αἰσθανθῆ σήμερον, ὅτε αἱ ἀναμφισβήτητοι τῶν γειτόνων μας πρόσδοι πρέπει νὰ ἐμπνέωσιν εἰς ἡμᾶς ἀγρύπνους καὶ τηξιμελεῖς ζηλοτυπίας!

Ἀκούων ἄλλοτε ὁ Κοραῆς ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ βοήθουσι δαψιλῶς τοῦ γένους τὴν παιδείαν καὶ ὅτι προτίθενται νὰ συστήσωσι τυπογραφίαν ἐν Ἀθήναις, θορυβεῖται ἀπὸ βιαίαν ἀγανάκτησιν, διατὶ νὰ μὴ ἤμεθα ἄξιοι ἀφ' ἑαυτῶν νὰ βοηθώμεθα καὶ νὰ προοδεύωμεν εἰς τὸν πολιτισμὸν, καὶ κακίζει τοὺς Χίους, διότι ἄλλοθενεῖς τοὺς προλαμβάνουσιν εἰς τὸ στάδιον τῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας εὐεργεσιῶν.

Ὅποια αἰσθήματα θορυβῶδη ἀνήγειρεν εἰς τὴν καρδίαν του ἢ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐκρήξις! Τὸ ἐπιχειρήμα ἦτο τόσον μέγα καὶ ἀνίσον, ὥστε ὁ Κοραῆς, δραστηρίως προετοιμάσας καὶ ὠθήσας τὸ ἔθνος εἰς τοῦτο, ἐξεπλάγη, καὶ τὴν συνείδησιν συνεταράττετο, φοβούμενος μήπως συνήργησε διὰ τῶν συγγραφῶν καὶ τῶν διδασκῶν του εἰς τὴν ἐξανδραπέδισιν τοῦ ἔθνους. Δυσπιστῶν κατὰ τῶν συγχρόνων του, ἐφρόνει ὅτι μόλις κατὰ τὸ μέσον τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ἦτο δυνατόν ν' ἀναπατασθῆ ἢ πρὸ τεσσάρων αἰῶνων κεκρυμμένη Ἰερὰ σημεῖα. Ἄλλ' εἰς τὴν γενικὴν συνεισφορὰν, τὴν προπαρασκευάζουσαν τὰς ἐπαναστάσεις, οἱ μὲν εἰσφέρουσιν ὀβολὸν, οἱ δὲ τάλαντον, ἀλλὰ μήτε ἡ ἐπιστήμη μήτ' ὁ πατριωτισμὸς ἠμποροῦσιν ἀκριθῶς νὰ δρῶσιν τῶν ἠραιστειῶν καὶ τῶν ἐπαναστάσεων τὰς ἐκρήξις. Μόνος ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ καταδείξῃ τὴν υπερτάτην ταύτην ὥραν.

Ἡ συνέργεια τοῦ Κοραῆ εἰς τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἀνευρίσκειται ὅλη εἰς τὰς συγγραφὰς του. Οὐδέποτε κατελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὰς σωματικὰς του ἀσθενείας καὶ διότι ἐνόμιζεν ὅτι γίνεται χρησιμώτερος μακρόθεν, ὑπὲρ αὐτῆς ἀνευδρότως ἠγωνίζετο παλαιῶν κατὰ τοῦ θανάτου ἀπειλοῦντος τὸ σῶμά του, ἔχων τεταμέναις ὅλας του τὰς δυνάμεις πρὸς τὴν πατρίδα, γράφων, προτρέπων, ἐλέγχων καὶ ἐπιφωνῶν μεφωμένην ἀκουσμένην μεταξὺ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων

καὶ τῶν οἰρωγῶν ὀλλόντων καὶ ὀλλυμένων, Θαρσεῖτε, Θαρσεῖτε!

Κατὰ τὸ ὀγδοικοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας του ἐφιλοπόνει εἰσέτι, ὅτε τὸ ἄτονον σῶμά του πεσὼν ἐκ τοῦ θρονίου ἐπληρώθη καιρίως, καὶ ἀπέθανεν ὁ Κοραῆς θάνατον ἐπώδυνον, ἀλλὰ μὲ ψυχὴν γαληνιώσαν, μὲ συνείδησιν ἀκύμαντον, βλέπων περὶ τὴν κλίνην του περιύπταμένης ὄλας τὰς γλυκεῖας τῆς πατρίδος ἀναμνήσεις, διῶρων εὐδαιμονέστερον τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος καὶ κοιμηθεὶς τὸν ἄφοβον ὕπνον τοῦ δικαίου, διότι τὰ δεσμὰ τοῦ βίου διερρήγγυντο καὶ ἀφίπτετο πρὸς ἄλλην ζωὴν ἀλυποτέραν καὶ αἰώνιον.¹

*
* *

Ὁ Κοραῆς ἐλθὼν κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκονταετηρίδα τοῦ 10^{ου} αἰῶνος εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐμιμήθη τῶν Γάλλων φιλοσόφων τοῦ αἰῶνος τούτου τὴν εὐκρίνειαν, τὴν γενικότητα καὶ τὴν παντοίαν τῶν πραγμάτων ἔρευναν, γεννήσας ὀλίγας ἰδέας ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ γενόμενος ὄργανον δραστηρίων διαδόσεως ἰδεῶν εἰς τὸ ἔθνος του, ἐγγίζων μίαν πρὸς μίαν ὅλας τὰς χορδὰς τῆς πολυφθόγγου λύρας τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ ἡχοὺς ἐλευθερίας καὶ πολιτισμοῦ, διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ, διὰ τῆς ἡχηρᾶς ταύτης ἁρμονίας, ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ ὅλας τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἑλληνικοῦ γένους! Τί ἄλλο χρέος ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ ἐπιστήμων, παρὰ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ τὸ ἔθνος του, παρὰ νὰ ριζώσῃ πεπειθηθεῖς καὶ ἀρχὰς, κατὰ τὰς ὁποίας ὀφείλει τοῦτο νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ πράττῃ, παρὰ νὰ ἐμφυσῆ τὸν θεῖον ἐκείνον ὑπὲρ πατρίδος καὶ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ἐνθουσιασμὸν, χωρὶς τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἀνευρίσκει χρήσιμον, ἢ ποίησις μεταβάλλεται εἰς ἄψυχον στιχογραφίαν, ἢ τέχνη μεταπίπτει εἰς βράνασον χειρωναξίαν, ἢ δὲ πολιτικὴ οὐδὲν ἐπιδιώκει ὑγιᾶς καὶ γενναίον χωρὶς τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ τῶν λαῶν ναρκοῦται ἐν τῇ ἀπαθείᾳ, ἀφοῦ πρότερον καταβληθῆ ὁ νοῦς των ὑπὸ τῆς ἀδρανεῖας!

Αἱ φιλολογικαὶ τοῦ Κοραῆ ἐργασίαι περιστρέφονται κυρίως εἰς μεταφράσεις καὶ ἐκδόσεις συγγραφῶν. Τῶν μεταφράσεων τούτων καὶ τῶν ἐκδόσεων προέταξε προλεγόμενα καὶ συνώδευσε

1. Τὸ σῶμα τοῦ Κοραῆ, συνοδευόμενον εὐλαβῶς ἀφ' ὀλοῦς τοῦ ἐν Παρίσιος παρεπιδημοῦντος Ἑλλήνας, ἐνεταφιάσθη τὴν 10^{ην} Ἀπριλίου 1833 εἰς τὸ πολυάνδριον τοῦ mont Parnasse, ἀφοῦ προηγουμένως ἐν τῷ ναυτίῳ τῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας ἐψάλη ἡ νεκρῶσιμος ἀκολουθία. Ἐν τῷ ναυτίῳ τούτῳ καὶ ἐν τῷ πολυανδρίῳ ἐξεφωνήθησαν λόγοι ἐπιτάφιοι. Μικρὸν δὲ μνημεῖον ἀνηγέρθη ἐπιτύμβιον, φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν·

Ἀδαμαντιος Κοραης
Χιος.
Υπο ξενην μεν
Ἰσα δε τη Ἑλλάδι.
Πεφλημενην γην
Των Παρισίων
Κειται.

ταύτας με σχόλια, διασπείρας ἐντὸς τῶν προσθέτων τούτων συγγραφῶν τὰς ποικίλας καὶ ἀναμορφωτικὰς γνώμας του περὶ ἑλληνικῆς παιδείας, τὰς διορθώσεις καὶ ἐκκαθαρίσεις τῶν ἑλληνικῶν κειμένων.

Παρέργως ἐξέδωκε διατριβάς τινας pamphlets ἐπὶ πολιτικῶν πραγμάτων συνήθως περιστρεφόμενας, ἐπιστολὰς περιέρχους. Τὰ ἄτακτα, περιέχοντα ὕλην λεξικογραφίας ἀξιόλογον, καὶ ἐν ταύτῳ διδασκαλίαν σπουδῆς τῆς γλώσσης.

Τὰς περισσοτέρας τῶν κρίσεων καὶ γνώμῶν του κατεχώρισεν ἰδίως εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν βίων τοῦ Πλουτάρχου, τὸν ὁποῖον εὐστόχως ἐξελέξατο, ὡς τὸν πολυμαθέστερον καὶ πολιτικώτερον τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων· διότι, ἔλθων ἀφοῦ ἡ Ἑλλὰς ἀπυθνημένη ὑπέκυψεν εἰς τὴν μεγαλοπράγμονα Ῥώμην, ἐδιηγήθη τὰς πράξεις τῆς, ἐξωγράφει τοὺς ἄνδρας τῆς, παραβάλλων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ συνέλεξεν εὐλαβῶς τὰς φιλοσοφικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς δοξασίας, τὰς αἰρέσεις καὶ τὰ δόγματα αὐτῆς.

Κυρίως ὁ Κοραῆς ἀνήκει εἰς τὴν σεμνὴν οἰογένειαν τῶν κριτικῶν φιλολόγων, οἵτινες, ἀπὸ τοῦς πρώτους συλλέκτας τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἐπὶ Πεισιστράτου μέχρι τοῦ συγχρόνου μας Βεκίου, δὲν ἀπυθόδησαν ἐγκύπτοντες εὐσεβῶς εἰς τὰ κείμενα τῶν ἑλλήνων συγγραφέων, ἀναζητοῦντες τὴν ἐννοιά των, διορθοῦντες ἢ εἰκάζοντες τὰς ἐσφαλμένας γραφὰς καὶ διασώζοντες τὰ κειμήλια τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας, πρὸς ὠφέλειαν καὶ δόξαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Τὸ μέγα ἔργον τοῦ Κοραῆ εἶναι ἢ ἐπὶ τὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης γενναία συνδρομὴ του.

Ἡ διακόσμησις τοῦ νοῦς τῶν παιδῶν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἀπετέλει τὴν μόνην τοῦ Κοραῆ μερίμναν· ἀλλ' ἢ ἠθικὴ διάπλασις, ἢ ἐμφύτευσις εἰς τὰς καρδίας τῆς νεολαίας τῶν αἰδίων νόμων τῆς ἠθικῆς· ἐθεωρεῖτο παρ' αὐτοῦ πρᾶγμα περισπούδαστον. Τὰ σχολεῖα, τὰ γυμνάσια καὶ τὰ πανεπιστήμια, αἱ περιοδικαὶ καὶ μόνιμοι συγγραφαὶ δίδουσιν εἰς τὴν κοινωνίαν μας νοσητικὴν τροφήν· ὑπάρχουν τὰ νομοθετικὰ σώματα καὶ ἢ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νομοθετοῦντα καὶ ἐπιμελούμενα τοῦ ὑποχρεωτικοῦ νόμου τὴν ἐκτέλεσιν· ἀλλὰ ποῖος σήμερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας δημιουργεῖ καὶ διαλαλεῖ τοῦ ἠθικοῦ νόμου τὰς διατάξεις; Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἐκτυποῦνται διὰ μόνης τῆς ὀλιγοχρονίου καὶ ἐπαγγελματικῆς διδασκαλίας τῆς ἠθικῆς· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐγκολάπτωνται εἰς τὰς ψυχὰς διὰ τῆς ἱερᾶς πίστεως, διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων τῶν γονέων καὶ τῶν καθηγητῶν, διὰ τῆς ἡθικοῦ ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας, ἣτις καθ' ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως, καθ' ὅλα τὰ διδασκόμενα μαθήματα ὀφείλει νὰ καλλιεργῇ τὴν καρδίαν, κατευθύνουσα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὡς πρὸς ἀναγκαῖον ἐπιμύθιον ὅλας τὰς

προσπαθείας τῆς. Ἡ μάθησις χωριζομένη τῆς ἠθικῆς καθιστᾷ πολλάκις τὸν ἄνθρωπον δεξιώτερον πρὸς τὴν κακίαν.

Τὴν θεμελιώδη ταύτην ἰδέαν πάσης ἐκπαιδεύσεως σήμερον δυστυχῶς ὀλιγοφρομένην, ὁ Κοραῆς ὑπὸ μυρίας μορφᾶς ἀνέπτυξεν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του καὶ ἐν τοῖς Αὐτοσχεδίοις του στοχασμοῖς, ἀποχωρίζων τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦς τῆς καλλιέργειας τοῦ στήθους καὶ τῆς καρδίας καὶ τὴν τελευταίαν μάλιστα συνιστῶν.

Εὐθύς μετὰ τὴν ἐκρῆξιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐξέδωκε τὰ πολιτικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸ πολιτικώτερον τῶν συγγραμμάτων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου περιγράφονται τὰ γνωστὰ πολιτεύματα καὶ περιέχονται γνώμαι καὶ κρίσεις περὶ τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων με ἰσχυρὸν καὶ περικαλλῆ λακωνισμὸν περιβεβλημένα, καὶ θαυμαζόμενα μέχρι τοῦδε διὰ τὴν προφητικὴν σχεδὸν ἀξίαν των. Παρὰ τὴν συγγραφὴν ταύτην ἐξέδωκε καὶ ἄλλας τινὰς διατριβάς ἐφημέρους, αἱ ὁποῖαι ἀνάγονται εἰς τῶν πολιτικῶν συγγραφῶν τὸν κύκλον. Ὁφείλομεν νὰ μὴ παραλείψωμεν ὅτι ὅλ' αἱ συγγραφαὶ του, αἱ πλέον μεμακρυσμένα τῆς κυρίως πολιτικῆς, ἐπενήργουν ὡς πρὸς τὸν γενικὸν πολιτικὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον προέθετο, τὴν ἐξυπνισιν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ μετέχουσι πολιτικοῦ χρωματισμοῦ.

Ἐπὶ τῶν κυρίως πολιτικῶν συγγραφῶν βασιλεῦει γλυκεῖα φιλανθρωπία, παντοῦ ἐπιχειρεῖ τὴν ἀδιάλυτον σύζευξιν τῆς πολιτικῆς με τὴν ἠθικὴν, παντοῦ προσπαθεῖ νὰ συγκρατῇ τὴν ἐλευθερίαν με τὴν τάξιν, ἀποτροπιαζόμενος τὴν ἀναρχίαν καὶ τὰς αἱματηρὰς τῆς ἀντεκδικήσεως, εἴτε πιπτούσας ἀπὸ τὴν ὀργίλον χεῖρα ἀπολύτου τοῦ δεσπύτου, εἴτε διαπρακτομένας ἀπὸ ὄχλον μανιωδῶς πρὸς τὸ κακὸν οἰστροηλατούμενον.

Ὁ ἰδιωτικὸς τοῦ Κοραῆ βίος, ἐντὸς τοῦ ταμείου του περιοριζόμενος, ἐπενήργησεν ἰσχυρῶς εἰς τῶν πολιτικῶν του γνώμῶν τὸν σχηματισμὸν. Ὁλ' οἱ κατὰ καιροὺς φοιτήσαντες εἰς τὰ Παρίσια εὗρον αὐτὸν ἀπομονούμενον ἐντὸς τοῦ ταμείου του, συζῶντα κυρίως με τοὺς ἐνδοξότερους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἄνδρας, ἢ ἀναμυριζόμενα τὰς προσφιλεῖς του ἐνθυμήσεις τῆς πρώτης Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ὀπλισμένης με δξυτάτην δυσπιστίαν κατὰ πάσης ἀρχῆς καὶ κατὰ πάσης ἐξουσίας. Κατὰ τὸ 1830 ἀνεγίνωσκε μίαν μόνην ἐφημερίδα, τὴν Tribune, τὴν δημοκρατικώτεραν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀποθνήσκουσαν ἀφοῦ ὑπέστη ἐξήκοντα περίπου δικαστικὰς καταδικάσεις καὶ καταδικάς.

Τῆς φιλερήμου ταύτης καὶ δυσπίστου διαθέσεως αὐξηθείσης περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ἐπιλαμβανόμενοι τινες κόλακες ἐξήτουν νὰ παρασύρωσι τὸν ἀγαθὸν τοῦτον πολίτην εἰς ἰδέας ἀπακλειστικὰς, εἰς ἀδίκους ἀγανακτήσεις κατὰ

τοῦ παρελθόντος καὶ εἰς διχοτομήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐχρησίμευαν πρὸς τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους ὁμόνοιαν τὴν ὁποῖαν διακαῶς ἐπεθύμει. Μὴ ξενίζεσθε, διότι ἐπρόφρα τὴν λέξιν κολακειάν, διαλεγόμενος περὶ Κοραῆ, ἐχθροῦ ἀσπόνδου πάσης θεραπείας, ἀλλ' ὁ Κοραῆς κατέστη διὰ τῶν ἀκαμάτων ἐργασιῶν του καὶ τῆς νοσητικῆς ὑπεροχῆς ἀληθῆς ἐξουσία.

Ποῖος ἀγνοεῖ π. χ. ὅτι τινὲς τῶν περικυκλούντων αὐτὸν ἤθελον νὰ τὸν σύρωσιν εἰς ἀποκλειστικὴν ὑπὲρ τῶν Χίων ἀγάπην, κολακεύοντες τὴν κρυφὴν ταύτην ὑπὲρ τῶν συντοπιτῶν ἀσθένειαν τῆς καρδίας του, ἐν ᾧ τὸ λογικόν του ἀπέκρουε τοιαύτην μικροπρεπῆ ἰδέαν καὶ ἐπεθύμει πατρίδα ὅσον ἔνεστι γενικὴν καὶ εὐρεῖαν; Τοῦ λογικοῦ του τὸν κανόνα διερμήνευσεν εὐκρινέστατα διὰ τῆς διακρίσεως μεταξὺ πατρίδος καὶ τόπου τῆς γεννήσεως. Ἄς ἀποδώσωμεν δικαιοσύνην εἰς τοὺς ἀληθεῖς σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος, ὅτι οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ σμικρύνωσι τὸ ἔθνος καὶ δικαίως, ὅχι μόνον διότι ὀφείλομεν νὰ ὁμονοῶμεν κρατυνόμενοι ἐντὸς τῶν μικρῶν τούτων ὁρίων, ἀλλὰ διότι καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, ἡ μεγάλη πατρίς ἐκάστου Ἑλλήνου, εἶναι μικρὰ καὶ ὀλιγάριθμος παραβαλλομένη μετὰ τὴν Σλαβικὴν, τὴν Γερμανικὴν, τὴν Ἀγγλο-Σαξωνικὴν καὶ τὴν Ῥωμανικὴν. Πῶς δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν μεταξὺ τῆς ἑλξεως σωματίων τόσο ἰσχυρῶν τὸ αὐθύπαρκτον τῆς φυλῆς μας, νὰ κρατύνωμεν τὴν ἐν δεινοῖς καρτερίαν της, νὰ διαϊνίσωμεν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὴν ἀτομικότητα αὐτῆς παρὰ διὰ βαθείας φρονήσεως, δι' ἀψευδοῦς ἑμονοίας καὶ δι' εἰρηνικῶν ἀπροσκόπτων προσπαθειῶν; Συγχωρητάτ' μοι ν' ἀναμνήσω γνώμην ἐνδόξου ἀνδρὸς, ἀνήκοντος εἰς ἄλλο ἡμισφαίριον, τὸν ὁποῖον μάλιστα ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν ὁ Κοραῆς, τοῦ Οὐασιγκτῶνος. Αὐτὸς ἐσυμβούλευεν ἀεὶποτε τοὺς συμπολίτας του νὰ μὴ διαιρῶνται εἰς πολιτικὰ κόμματα, φέροντα γεωγραφικὰ ὀνομασίας, ἐνοῶν, ὡς φαίνεται, μετὰ τοῦτο, ὅτι ὁ χωρισμὸς τῶν γνωμῶν καὶ τῶν δοξασιῶν δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος, ὅσάκις ἔχει ἔδραν τὴν ἀνθρώπινον συνείδησιν φύσει ἐλευθέραν, διότι αἱ πλέον ἀντίθετοι γνώμαι ἔρχονται εἰς συνάφειαν, ὅταν σκοπεύωσι τοῦ λαοῦ τὴν εὐδαιμονίαν· ἀλλ' αἱ γεωγραφικαὶ διαιρέσεις, θεμελιούμεναι εἰς ἄδοξον καὶ ἀνελεύθερον συμφερόντων ἀλληλομαχίαν, οὐδέποτε ἐξαλείφονται, καθὼς τὰ ὄρη καὶ αἱ χώραι, ἀφ' ὧν προσλαμβάνονται αἱ ἐπωνυμίαι των, οὐδέποτε συναντῶνται.

Ὁ Κοραῆς καὶ οἱ ἀνατραφεῖς μετὰ τὸ γάλα τῆς φιλοσοφίας τοῦ ἸΗ' αἰῶνος, οὐδέποτε ἠσέβησε περὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν πίστιν.

Ὁ Κοραῆς ἐζήτησε παντὶ σθένει τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου καὶ μάλιστα τοῦ ἀνωτάτου, διότι τὸ παράδειγμα γίνεται διδακτικώτερον, ἄνωθεν ἐπιδεικνυόμενον καὶ ἀκτινοβολοῦν. Ἐζή-

τησε τοῦτο μετὰ ζήλου, τὸ ἐζήτησε καθ' ὅλον τὸν χρόνον τοῦ φιλολογικοῦ του βίου καὶ πολυλάκις μετὰ πικρὰν καταξέτασιν τῆς νοσητικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ κλήρου. Τὴν κατήχησιν τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας Πλάτωνος, τὸν Ἱερατικὸν συνέδημον, καὶ τὴν Συμβουλήν τριῶν ἐπισκόπων πρὸς τὸν πάπαν Ἰούλιον τὸν Γ' ἐξέδωκε πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, διὰ τῶν μὲν προτρέπων εἰς ἐμβριθῆ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσιν, διὰ τῆς δὲ Συμβουλῆς καταδεικνύων τοῦ δυτικοῦ κλήρου τὰ ὄργια, καθὼς οἱ Σπαρτιαῖται τοὺς Ἐβλωτας μεθύσκοντας ἐδείκνυον εἰς τοὺς παιδάς των πρὸς σωφρονισμόν.

Ἐν Μονπελλιὲ ἐξέδωκεν ὁ Κοραῆς ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μεταφράσεις τινὰς τοῦ Selle, ἐν Παρισίοις βραδύτερον ἐδημοσίευσεν μετάφρασιν ἱστορίας τῆς ἱατρικῆς ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ εἰς τὰ ποιήματα ταῦτα συνῆψε φιλολογικὰς σημειώσεις καὶ πραγματείας περὶ καθηκόντων τοῦ ἱατροῦ ἀποπνεύσαν Ἱπποκρατικὴν φιλάνθρωπιαν. Ὅτι δὲ ὀρηκθεῖς ἀπὸ τῶν περὶ ἱατρικῆς συγγραφῶν παρεξέτεινε τὰς περὶ αὐτῆς μελέτας του μέχρι βαθυτάτου γήρωσ, ἀποδεικνύεται τοῦτο ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἀνεκδότων συγγραμμάτων του, ἐν ᾧ ἀπαντῶμεν μελέτας περὶ Γαληνοῦ, Ἱπποκράτους καὶ Ἀρσταίου τὰς ὁποίας ὁ θάνατος δὲν ἐπέτρψε νὰ τελειωθοῦν καὶ νὰ δημοσιευθῶσιν. Ὁ Κοραῆς ἐφιλολόγησε μᾶλλον περὶ τοὺς ἀρχαίους ἱατροὺς, καὶ ἐσπούδασε μετὰ υἱικὴν εὐσέβειαν ν' ἀναδείξῃ τὴν δόξαν αὐτῶν, προβιβάσαντων τὴν ἱατρικὴν ἀπὸ τέχνην ἄμορφον καὶ ἀγυρτικὴν εἰς βαθμὸν ἐπιστήμης.

Ὁ Κοραῆς, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του ἐξάγεται, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῶν περὶ ἱατρικῆς σπουδῶν του ἠσχολήθη περὶ τοὺς Ἑλληνας ἱατροὺς, καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε διεγωνίσθη ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Μονπελλιὲ τὸν διδακτορικὸν διαγωνισμόν, εὐζήτη ἔτοιμος ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν δόξαν τῆς προτεραιότητος πολλῶν ἱατρικῶν ἀνακαλύψεων καὶ νὰ καταγοητεύσῃ τοὺς καθηγητάς του ἐπιμειδιῶντας εἰς τὸ καινοφανές τοῦτο θέαμα νεανίου Ἑλλήνου, ἐνθέρμως συνηγοροῦντος ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τῶν προγόνων του.

Γνωστὸς ἐγένετο πρὸ πάντων παρὰ τοῖς φιλολογοῦσι περὶ ἱατρικῆς, διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων θαυμασίου συγγράμματός τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ ὁποίου τὴν μετάφρασιν καὶ τὴν ἐκδοσιν παρήγγειλον αὐτῷ ἐπιμόνως οἱ ἐν Μονπελλιὲ καθηγηταὶ του, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδωσι τὸν πατέρα τῆς ἱατρικῆς μετῆμφισμένου εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ἀπὸ χειρὸς Ἑλλήνου.

Παράδοξος ἡ τύχη τῆς θείας ταύτης ἐπιστήμης τῆς ἱατρικῆς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν γένος. Δι' αὐτῆς ἄνδρες ἔξοχοι ἐν Κωνσταντινουπόλει ὠφέλουν παντοίως τὸ γένος, μαλακύνοντες τῶν κατὰ τῆς ἡμετέρας τὰς καρδίας, καθὼς ὁ Ὀρφεὺς τῶν

Ἐρακλῶν τὰς ψυχὰς διὰ τῆς μουσικῆς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς ὀρυθθέντες ὁ ἐξ ἀπορρήτων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος καὶ Ἰωάννης Καποδίστριας, ἐδόξασθησαν εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον πρὸς δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Κοραῆς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης προοιμίᾳσας τὸν φιλολογικὸν του βίον, ἐκαινοτόμησε πολλὰς εὐτυχεῖς ὑπὲρ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους καινοτομίας, καὶ ὤθησεν αὐτὸ πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Χάρις εἰς τῆς ἐπιστήμης ταύτης τὸ φιλόανθρωπον, τὸ ἀνεπίφθονον καὶ τὸ παγκόσμιον, ἡ Ἑλλάς διὰ τοῦ Πανεπιστημίου της ἀποστέλλουσα πανταχοῦ ἰατροὺς, ἀποστέλλει ἐνταύτῳ εἰρηνικοὺς συνηγῶρους τῶν δικαιοματίων της καὶ τοῦ πολιτισμοῦ της κήρυκας.

*
*
*

Ἐνθυμούμενος τὸ ἐν ἐρήμῳ τινι ὁδῷ τῶν Παρισίων σπουδαστήριον τοῦ Κοραῆ, λιτότατον καὶ γυμνὸν σχεδὸν ἐπίπλων, κεκοσμημένον μὲ μόναις τινα; βιβλιοθήκας, ἐπὶ τὰς ὁποίας ἐπέπιπτε σκιερὸν καὶ ἀμφίβολον φῶς, ἀναμνησκόμενος τὸ κατεσκλητὸς ἐκεῖνο καὶ σεβαστὸν γερόντιον, προβάλλον δὴα ὄψεις καὶ περιέργους, ἀλλ' ἐσβεσμένους σχεδὸν ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν ὀφθαλμοὺς, βυθισμένους εἰς πρόσωπον ἀπὸ μυρίας ρυτίδας ἀροτριασμένον, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦτο συνεχόμενον μὲ σῶμα μικρὸν καὶ ἐξησθενημένον, κρατούμενον μᾶλλον ἀπὸ τὸ θρονίον παρὰ καθεζόμενον ἐπ' αὐτοῦ, κατέχομαι βεβαίως ἀπὸ σέβας καὶ εὐλάβειαν ἀλλ' ἐνταύτῳ φαντάζομαι Ἀσιανὸν τινα, μὴ συλλαβόντά ποτε τὴν ἰδέαν τῆς ἰσχύος ἢ ὑπὸ μορφήν ἀρχαίου σατραπύου χρυσοστολιστοῦ, δορυφορουμένου ἀπὸ σωματοφύλακας ὑπηρετοῦντας τὰς ὀρέξεις του, διαμένοντας χρυσὸν ἢ στρεβλώσεις ποίαν περιφρόνησιν ἤθελε αἰσθανθῆ ὁ Ἀσιανὸς βλέπων τὸ γερόντιον τοῦτο, καὶ πόσῃ ὕβριστικῇ δυσπιστίαν ἤθελε δεῖξει, ἂν τὸν ἐθεσθαίου, ὅτι ἀπὸ τὸ πενιχρὸν τοῦτο ταμεῖον ἐκδίδει παραινέσεις ὡς διαταγὰς σχεδὸν ἀκουσμένας εἰς τόπους κατὰ πριακασίας λεύγας ἀπέχοντας, καὶ ὅτι δι' αὐτῶν κλονίζει πεποιθήσεις καὶ καρδίας, καὶ μάλιστα ὅτι συντείνει εἰς τὸ νὰ διασειῇ τὰ θεμέλια τῆς ἀρχαίας Τουρκικῆς ἐπικρατείας! Ἡ ἀντίθεσις αὐτῆ, ζωηρῶς καὶ πολλάκις ζωγραφηθεῖσα ἐν τῇ ἐνθυμῆσει μου, δὲν ἀπεικονίζει ἄριστα τὴν μεγάλην ἐπικράτησιν τῆς ἠθικῆς ἰσχύος πρὸς τὴν ὕλικήν; Δὲν ὀφείλομεν ἐν τῷ πρώτῳ ναῶ τὸν ὁποῖον ἡ ἐλευθερία Ἑλλάδος ἀνήγειρεν εἰς τὴν Διάνοιαν, περὶ Κοραῆ συνομιλοῦντες νὰ ὑμνήσωμεν τὴν ἀκαταμάχητον αὐτὴν ἰσχὴν τῆς ἐλευθέρως δικνοίας, ἧτις ἀπὸ τὴν ἐστίαν τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐκφεύγουσα φωτίζει ἐνταύτῳ καὶ ἀπεικονίζει τὸν κόσμον, ἡ ὁποία ἀόρατος καὶ αἴυλος εἰσδύει παντοῦ, φθάνει εἰς τὰ ἀπώτερα τοῦ κόσμου μέρη, παραβιάζει φραγμοὺς καὶ μεσότοιχα χωρί-

ζοντα τὰ ἔθνη, μεταποιεῖ τὰ βασίλεια, δαμάζει τὴν κτηνώδη βίαν μὲ ὅσα φρούρια καὶ μὲ ὅσον στρατὸν καὶ ἂν περιστοιχῆται, καὶ εἰσάγει παντοῦ ὅπου κἂν ἰσχύση τὴν ἰσότητα καὶ τὴν εὐνομίαν!

Ποῖος δὲ ὕμνος γίνεται πλεόν εὐπρόσδεκτος εἰς τὴν Πολιοῦχον ταύτην τῶν νεωτέρων κοινωτιῶν Θεῶν, παρὰ ἡ ἀνάμνησις καὶ ὁ ἔπαινος τοῦ Κοραῆ, ὅστις ζῶν ἰσχυσε καὶ ἐδοξάσθη καὶ ἀποθανῶν μνημονεῖται μετ' εὐλαβείας, ἀφοῦ πρῶτον ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Πλάστην μας κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του μερικὰ συντρίμματα τῆς ἀλύσσου ἢ ὁποία ἐδέσμευε τὴν Ἑλλάδα!

Περὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν GERMANIA.

Πρὸ πολλοῦ ἡ γιγαντιαία ἀνάπτυξις τῶν γραμμάτων ἐν Γερμανίᾳ διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν λοιπῶν πεπολιτευμένων λαῶν καὶ ἠνάγκασε νὰ σπεύσωσι πρὸς ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν συστημάτων τῆς ἀνωτάτης, μέσης καὶ κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως τῆς χώρας ταύτης. Πολλοὶ δὲ τῶν λογίων τῶν διαφόρων ἔθνῶν εἴτε πεμφθέντες ὑπὸ τῶν οἰκείων κυβερνήσεων, εἴτε αὐτοβούλως μεταβάντες εἰς Γερμανίαν, ἠσχολήθησαν περὶ τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ δι' ὑπομνημάτων ἀξίων λόγου παρέστησαν εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτῶν καὶ ἄρχοντας τὴν ὀργανώσιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς Γερμανίας, καὶ ἐξεκόνισαν κατὰ τὴν ἰδίαν ἕκαστος δεξιότητα τὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα.

Σπουδαία περὶ τοῦτου συγγραφή ἐξεδόθη τῷ 1831 ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Κουζίνου, ὁ ὁποῖος ἐν λεπτομερείᾳ καὶ μετὰ ἰδιαζούσης προσοχῆς ἐσπούδασε καὶ ἐξηρένησε τὰς τρεῖς τάξεις τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Γερμανίᾳ, τὴν ἀνωτάτην, μέσῃν καὶ κατωτάτην, θαρραλέως δὲ καὶ εὐτόλμως, ὡς ἀληθῆς φιλόσοφος, συνέκρινε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν δημοσίων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τῆς Γερμανίας πρὸς τὸν τῆς Γαλλίας, ἐν ἧ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον 13,984 δῆμοι ἐπὶ ἀριθμοῦ 38,135, δηλ. ὑπὲρ τὸ $\frac{1}{3}$, ἔστεροῦντο πάσης ἐκπαιδεύσεως.

Ἄλλος Γάλλος ὁ Βωδουίνος, γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἔγραψεν ἀξιωματικῶς ἐκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν εἰδικῶν σχολείων καὶ τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως ἐν Βελγίῳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ. Τελευταῖον δὲ ὁ καθηγητὴς Ἰππὼ (Hippau) ἠσχολήθη περὶ τὴν μελέτην τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῶν διαφόρων ἔθνῶν, ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν πατρίδα αὐτοῦ Γαλλίαν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἔγραψε, καὶ τὴν ὁποίαν συμ-

1. [Ἐσταχυολογήθη ἐκ τοῦ ἐκφωνηθέντος λόγου, τῇ 20 Μαΐου 1850, κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτῆν τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Π. Ἀργυροπούλου.]